

Міністерство освіти і науки України
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Сертифікована програма
«Археологія, етнологія та спеціальні історичні дисципліни»

Ізмаїл – 2018

1. Характеристика сертифікованої програми

Рівень вищої освіти:

Перший

Освітній ступінь:

Бакалавр

Галузь знань

01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність

014 Середня освіта

014.03 Історія

Мета сертифікованої програми:

- 1) надати студентам знання з області археології, етнології та спеціальних історичних дисциплін;
- 2) знайомство студентів з метою та завданням, структурою та методами дослідження, різноманітними типами пам'яток, а також з сучасними науковими проблемами щодо вивчення та охорони археологічної спадщини України;
- 3) розкрити теоретико-методологічні засади, предмет, об'єкт, мету, завдання та функції етнології, історію розвитку етнології в Україні та за кордоном, джерельну базу етнології, що дає можливість формування професійних основ історика, який володіє сучасними методами джерелознавчого аналізу;
- 4) знайомство студентів із предметом і методами кількох традиційних спеціальних історичних дисциплін; обговорення та набуття практичних навичок аналізу історичних джерел.

Програмні компетентності та результати навчання:

компетентності:

- 1) здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями з археології, етнології та спеціальних історичних дисциплін;
- 2) здатність володіти категоріально-понятійним апаратом археології, етнології та спеціальних історичних дисциплін;
- 3) здатність характеризувати досягнення сучасної археології, етнології та спеціальних історичних дисциплін та їх роль у суспільному житті;
- 4) здатність до пошуку, класифікації та характеристики історичних джерел різного походження;
- 5) здатність чітко і логічно відтворювати базові знання з області археології, етнології та спеціальних історичних дисциплін, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування цілісної історичної картини світу;

- б) здатність формувати високу історичну й громадянську свідомість, національну гідність та історичну національну пам'ять;
- 7) здатність до збереження історико-культурної спадщини України;

результати навчання:

- 1) вміти опрацювати тематичну літературу, самостійно збагачувати свій науковий та творчий потенціал, застосовувати прогресивні та раціонально виважені методи оволодіння знаннями в області археології, етнології та спеціальних історичних дисциплін;
- 2) знати історичну термінологію та наукову періодизацію археології, етнології та спеціальних історичних дисциплін;
- 3) вміти інтегрувати знання, які отримані в процесі вивчення археології, етнології та спеціальних історичних дисциплін в єдиний комплекс суспільствознавчих предметів, відповідно до вимог Державного стандарту середньої освіти;
- 4) визначати етнічну приналежність окремих груп населення, володіти основами методики збору та впорядкування етнографічних джерел; застосовувати етнографічні знання у педагогічній та науково-дослідницькій роботі, повсякденній побутовій та політичній культурі;
- 5) застосовувати набуті знання та вміння зі спеціальних історичних дисциплін для формування відповідних знань та вмінь в учнів, використовувати їх для проведення історико-краєзнавчої роботи в школі;
- б) розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва;
- 7) розпізнавати належність окремих пам'яток та речових залишків до конкретної археологічної культури, використовувати знання з археології у процесі викладання історії у школі, позашкільній роботі та у музейній справі.

Термін вивчення сертифікованої програми:

3 роки

Загальний обсяг сертифікованої програми:

24 кредити ЄКТС

Керівник програми:

викладач кафедри української і всесвітньої історії та культури,
к.і.н. Татаринів Іван Євгенович

Вимоги до отримання сертифікату:

Успішне складання заліків з усіх дисциплін сертифікованої програми

2. Перелік дисциплін сертифікованої програми
для ОС «бакалавр»

Шифр дисципліни	Назва дисципліни	Кафедра, що забезпечує викладання	Кількість кредитів / годин	Семестри, в яких планується вивчення
СП 1	Археологія	Кафедра української і всесвітньої історії та культури	4 / 120	3
СП 2	Історична географія України	Кафедра української і всесвітньої історії та культури	4 / 120	4
СП 3	Етнологія	Кафедра української і всесвітньої історії та культури	4 / 120	5
СП 4	Історія українського війська	Кафедра української і всесвітньої історії та культури	4 / 120	6
СП 5	Історична хронологія	Кафедра української і всесвітньої історії та культури	4 / 120	7
СП 6	Українська етнологія	Кафедра української і всесвітньої історії та культури	4 / 120	8

3. Анотації дисциплін сертифікованої програми

Шифр	Назва дисципліни	Загальний обсяг		Кількість годин відведених на				Форма підсумкового контролю	ПІБ розробника, науковий ступінь, вчене звання
		годин	кредитів	лекції	семінарські	практичні	Самостійну роботу		
СП 1	Археологія	120	4	26	22	-	72	залік	Татаринів І.Є. кандидат історичних наук
				48					

Завдання: розкрити значення археології як науки; проаналізувати історію археологічних досліджень на території України; з'ясувати особливості археологічної періодизації та методів датування в археології; визначити та розглянути методи археологічних досліджень; проаналізувати матеріальну культуру різних епох на території України, від Кам'яного віку до Середньовіччя та козащини.

Результати навчання:

знати: етапи вивчення археології, сучасні наукові підходи до висвітлення ключових проблем археологічних досліджень; основні досягненнями сучасної археологічної науки як у теоретичному, так і у практичному плані, закласти основи для подальшого накопичення конкретно-історичних знань і методологічних навичок, щоб успішно використовувати їх у дослідженні давньої історії України; основні епохи та їх археологічні культури, висвітлювати їх етнокультурні особливості; понятійно-термінологічний апарат курсу; знати види археологічних пам'яток та джерел, а також методи польових та лабораторних досліджень, які існують в археології; цілісну характеристику історії України за археологічними джерелами від доби первісності до епохи пізнього середньовіччя.

вміти: аналізувати підходи до вивчення старожитностей та давньої історії, обґрунтовувати свою світоглядну позицію щодо процесів розвитку археологічних культур на території України; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між процесами еволюції людського суспільства та матеріально-духовної культури; синхронізувати різні періодизації первісного суспільства, складати таблиці археологічних культур, працювати з історичними картами, використовувати історичні та археологічні терміни та поняття під час усних відповідей на семінарських заняттях, складати термінологічні словники, застосовувати терміни гуманітарних та природничих наук при характеристиці окремих археологічних епох та культур; здійснювати самостійний пошук інформації з використанням різноманітних ресурсів.

Тематика занять: Вступ археології. Історія археології в Україні. Датування археології. Методи археологічного дослідження. Кам'яна доба в Україні. Енеоліт на території України. Доба бронзи. Ранній залізний вік. Античні держави Північного Причорномор'я. Культури другої пол. I тис. до н. е. – першої пол. I тис. н. е. Слов'янські культури раннього середньовіччя. Археологія Русі. Середньовічна археологія Півдня України. Пам'ятки козацьких часів.

Пререквізит: Історія та культура України.

Кореквізит: Історична географія України, Історія українського війська.

Шифр	Назва дисципліни (курсу)	Загальний обсяг		Кількість годин відведених на				Форма підсумкового контролю	ПІБ розробника курсу, науковий ступінь, вчене звання
		годин	кредитів	лекції	семінарські	практичні	самостійна робота		
СП 2	Історична географія України	120	4	26	22	-	72	залік	Дізанова А.В., кандидат історичних наук, доцент
				48					

Завдання курсу – формування знань щодо історичних аспектів становлення державної території України, її адміністративно-територіального устрою, історичної географії політичної, економічної, географії населення України, уміння орієнтуватись в історичному просторі за допомогою карт.

Результати навчання: *знати:* важливі дати та події, пов'язані з політичною, економічною, соціальною історією України; *вміти:* користуватися картографічним матеріалом; на основі узагальнення матеріалу лекцій і літератури розробити карти за відповідною тематикою; працювати з контурними картами.

Анотація дисципліни: Історико-географічні умови виникнення та розвитку Київської Русі. Виникнення поняття «Україна». Історична географія України у литовсько-польський період (XIV– XVII ст.). Територія формування козацької держави. Українські землі під владою Австро-Угорщини та Росії (XVIII – поч. XX ст.). Адміністративно-територіальний поділ. Географія населення, розміщення продуктивних сил. УНР та ЗУНР на карті Європи в 1917 – 1918 рр. Адміністративно-територіальний поділ України у 1917 – 1920 рр. Українські землі в складі СРСР, Польщі, Румунії, Чехословаччини (1922 – 1945). Територіальний поділ України в роки фашистської окупації. Зміни кордонів України у повоєнний період. Географія економічного, політичного та культурного розвитку УРСР (50 – 90 рр. XX ст.). Сучасні кордони України. Адміністративно-територіальний поділ України.

Пререквізит: Історія України та української культури, Археологія.

Кореквізит: Українська етнологія.

Шифр	Назва дисципліни (курсу)	Загальний обсяг		Кількість годин відведених на			Форма підсумкового контролю	ПІБ розробника курсу, науковий ступінь, вчене звання
		годин	кредитів	лекції	семінарські	практичні		
СП 3	Українська етнологія	120	4	26	22	-	залік	Дізанова А.В., кандидат історичних наук, доцент
				48		72		

Завдання курсу: схарактеризувати духовну та матеріальну культуру українців; визначити автохтонність українського етносу, регіональні особливості; прослідкувати тенденції відродження світоглядних знань та вірувань, фольклору, мистецтва, ремесел прадавніх українців; проаналізувати на прикладах усної народної творчості національні корені українців.

Результати навчання:

знати: основні теорії етногенезу українців, особливості матеріальної та духовної культури українців, специфіку сучасних етнічних процесів в Україні;

вміти: характеризувати особливості матеріальної культури українців; визначати шляхи розвитку духовних надбань українського народу; оперувати основними знаннями з українського етногенезу та націогенезу.

Анотація дисципліни: Історичні типи етносів на теренах України: рід, плем'я, народність, нація. Витоки українського етносу. Традиційні заняття населення. Особливості матеріальної культури. Типи поселення, народна архітектура, житло, господарські будівлі, громадські та виробничі споруди. Магічна символіка традиційного народного вбрання, загальні відомості про одяг. Національна кухня. Громадське самоврядування. Звичаєве право. Шлюб і шлюбні звичаї. Історико-етнографічне районування. Родильна, весільна, поховальна обрядовість. Українська декоративно-ужиткова творчість. Оздоблення кераміки. Писанкарство. Художній метал. Іграшки. Витинанки. Амулети-обереги. Художнє плетіння. Відродження сучасних видів промислів. Поліський серпанок. Килимарство Полтавщини і Придніпров'я. Текстиль Прикарпаття. Кераміка Поділля, Полтавщини і Прикарпаття. Деревообробка Карпатського регіону. Художня обробка металу і шкіри на Гуцульщині. Петриківський художній розпис.

Пререквізит: Археологія.

Кореквізит: Етнологія.

Шифр	Назва дисципліни	Загальний обсяг		Кількість годин відведених на				Форма підсумкового контролю	ПІБ розробника, науковий ступінь, вчене звання
		годин	кредитів	лекції	семінарські	практичні	Самостійну роботу		
СП 4	Історія українського війська	120	4	26	22	-	72	залік	Татаринів І.Є. кандидат історичних наук

Завдання: полягає у наданні студентам додаткових спеціальних знань з історії війська і зброї, найважливіших битв та пов'язати його з політичним, економічним і національно-культурним розвитком України від найдавніших часів до сьогодення.

Результати навчання:

знати: необхідний комплекс джерел до курсу; історіографічний доробок з проблематики курсу; основні та актуальні проблеми тематики даного курсу; важливі дати та події пов'язані з військовими подіями, формуванням війська та економічною, соціальною історією України; найвидатніші персоналії, полководців.

вміти: систематизувати і аналізувати джерельний матеріал курсу; узагальнювати фактичний матеріал, набутий під час лекцій та самостійно опрацьованої літератури до курсу; робити висновки з вивченої теми; користуватися картографічним та іншими допоміжними матеріалами.

Тематика занять: Військова справа давніх часів та Античності на території України. Військове мистецтво Київської Русі. Військо Галицько-Волинської держави. Військові формації на землях України в Ранньомодерний час. Українське козацьке військо. Армія доби Хмельниччини та Руїни. Українські військові формування у 18-19 ст. Українські національні підрозділи в Першій світовій війні. Військові формування на теренах України 1917-1922 рр. Українські війська та їх супротивники в Другій світовій війні. Українські збройні сили на сучасному етапі.

Пререквізит: Історична географія України.

Кореквізит: Хронологія.

Шифр	Назва дисципліни (курсу)	Загальний обсяг		Кількість годин відведених на				Форма підсумкового контролю	ПІБ розробника курсу, науковий ступінь, вчене звання
		годин	кредитів	лекції	семінарські	практичні	самостійна робота		
СП5	Історична хронологія	120	4	24	24	-	72	залік	Чорна Л.В., кандидат історичних наук, доцент
				48					

Завдання курсу: встановити взаємозв'язок між різними системами літочислення, виробити принципи переведення дат із однієї хронологічної системи в іншу, а також різних ер у загальноприйнятую систему літочислення, уточнювати та визначати дати історичних подій.

Результати навчання:

знати: всю історію складання й особливості числення часу, що використовувався певним народом у певний історичний період.;

вміти: спираючись на методи хронології відтворювати точні дати історичних документів і фактів.

Анотація дисципліни: Предмет і завдання історичної хронології. Дослідження з історичної хронології. Зв'язок історичної хронології з іншими історичними дисциплінами. Використання матеріалів і методів хронології у роботі історика, зокрема, на уроках і в позакласній роботі вчителя історії у школі.

Поняття про час, основні елементи його обчислення та обліку: доба, місяць, рік. Системи рахунку часу. Поняття календаря, ери, календарного стилю. Види ер. Типи календарних систем: сонячні, місячні, місячно-сонячні календарі. Природні та штучні одиниці часу, їхня несумісність, неможливість створення ідеального календаря. Давньогрецький і давньоримський календар. Григоріанський календар. Юліанський календар.

Лік часу в східних слов'ян. Давньоруська система рахунку часу. Візантійський календар і його особливості на Русі. Ери "від створення світу" (Діоклетіана) і "від Різдва Христового" (Діонісія Малого). Поняття березневого, вересневого та ультраберезневого років. Методика перекладу стародавніх дат у джерелах на сучасну систему літочислення: з ери "від створення світу" на еру "від Різдва Христового", з юліанського календаря (старого стилю) на григоріанський (новий стиль) тощо. Засоби визначення та уточнення дат, подій. Використання свідчень про затемнення та інші астрономічні явища, церковні свята, індикати. Визначення днів тижня.

Мусульманські календарі. Ера хиджри.

Пререквізит: Археологія

Шифр	Назва дисципліни (курсу)	Загальний обсяг		Кількість годин відведених на				Форма підсумкового контролю	ПІБ розробника курсу, науковий ступінь, вчене звання
		годин	кредитів	лекції	семінарські	практичні	самостійна робота		
СП6	Етнологія	120	4	26	22	-	72	залік	Дроздов В.В., кандидат історичних наук, доцент
				48					

Завдання курсу – формування етнологічного світогляду студентів шляхом вивчення питань теорії етносу, етногенезу та етнічної історії, сучасної класифікації народів світу, системного ознайомлення з культурними надбаннями народів світу, форм господарської діяльності, духовності і культури.

Результати навчання:

знати: історію етнологічної науки, антропологічну, етнолінгвістичну, господарсько-культурну, релігійну, ареальну структуру населення земної кулі, особливості формування й етнічного розвитку народів світу, складові традиційної культури етнічних спільнот, теорії етнічності, типологію етнічних;

вміти: аналізувати вузлові проблеми етногенезу та етнічної історії народів світу, застосовувати методику етнологічних досліджень, класифікувати етнічні спільноти, характеризувати матеріальну і духовну культуру етносів, аналізувати сучасні етнічні проблеми.

Анотація дисципліни: Сутність поняття етнології як навчальної дисципліни. Методи дослідження етнологічної науки. Класифікація джерел. Становлення етнології та її основні напрями. Поняття «етнос», «нація», «народ». Концепції етносу. Етногенез і його чинники. Етнічні процеси. Нація – конкретно-історичний тип етносу. Етнічно-національна психологія. Націоналізм. Класифікація етносів. Етнічна картина людства. Принципи класифікацій етносів. Географічна класифікація. Релігійна класифікація. Раси і расова класифікація. Етнолінгвістична класифікація. Господарсько-культурна класифікація. Історико-етнографічна (історико-культурна) класифікація.

Пререквізит: Історія первісного суспільства. Археологія